

Service direktivet

– udfordring af den danske arbejdsmarkedsmodel?

Folkebevægelsens mod EUs delegation i GUE/NGL

Forord

af MEP, professor Ole Krarup

● Servicedirektivet vil åbne op for en uheldig udvikling, som vil gøre det svært for de danske folkevalgte at bestemme samfundsudviklingen og for fagbevægelserne at sikre ordnede forhold på arbejdsmarkedet.

Uanset hvordan servicedirektivet kommer til at se ud i dets endelige form er der nemlig åbnet op for en udvikling, der kun ser ud til at kunne gå i den forkerte retning. Hensynet til Det Indre Marked og den fri konkurrence vil blive højere prioriteret end

arbejdstagerrettigheder og hensynet til individuelle landes særlige arbejdsmarkedsmodeller.

Og endeligt er formuleringerne så løse i kanten, at fortolkningen i høj grad bliver op til EF-domstolen, som dermed kan få mere magt. Derudover må man også forvente at mange af servicedirektivets undtagelser står til mulig ophævelse i fremtiden.

I denne pjeces gennemgåservicedirektivet og det gøres klart, hvorfor det fortsat er nødvendigt at opretholde modstanden mod dette vidtrækkende direktiv.

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Servicedirektivets særlige omfang	3
Hvordan bliver servicedirektivet vedtaget	4
Hvad indeholder servicedirektivet	6
– Grundprincip om lettere adgang for serviceydere	
– Mellem oprindelses- og bestemmelseslandsprincippet	
– Begrænsninger med henvisning til arbejdsret, den offentlige orden, miljø m.m.	
EF-domstolens mulige fortolkningsrolle	9
– Undtagelser for serviceområder	
– Administrativ forenkling	
– De politiske holdninger	
Perspektiverne i servicedirektivet.....	12
– Vaxholm-sagen	
– Østaffalen	
Afsluttende bemærkninger	13
Ordforklaringer og definitioner	14
Yderligere oplysninger	15

Service direktivets særlige omfang

● Servicedirektivet går helt ind til kernen i EU-diskussionen. Direktivet medfører fundamentale spørgsmål om EUs regler er til glæde for borgere og virksomheder eller om disse regler sætter hele samfundsmodeller på prøve. Man skulle tro, at dette var et klassisk venstrefløj-højrefløjs-spørgsmål, men selv om det er del af problematikken, er det ikke hele billedet.

Regeringen er gået ind og har uforbeholdent støttet den danske arbejdsmarkedsmodel, hvor det er arbejdsgivere og arbejdstagere – ikke politiske lovgivere – der i første omgang forhandler sig frem til den rette balance på arbejdsmarkedet.

Servicedirektivet står dog ikke alene i forhold til ovenstående problematik om den danske arbejdsmarkedsmodel. Den såkaldte Vaxholm-sag i Sverige kan få afgørende betydning for muligheden for at indgå kollektive aftaler i fremtiden med udenlandske virksomheder.

Østaf-talen medfører en række begrænsninger af den frie bevægelighed og anden EU-lovgivning, f.eks. udstationeringsdirektivet, har også betydning.

Servicedirektivet kan således ikke forstås som enkeltstående lovgivning, der omhandler et nemt afgrænset område. Set fra et indre perspektiv dækker (og undtager) direktivet en lang række serviceområder. Så der er ikke et universelt princip, der nu skal gælde for alle typer servicevirksomheder. Fra et ydre perspektiv går det samtidig ind og påvirker anden EU-lovgivning samt nationale regler, f.eks. på social- og arbejdsmarkedsområdet.

Tingene kompliceres ved at direktivet er

rettet mod fremtidens servicemarkeder. Det har til hensigt at påvirke rammerne for øget konkurrence og for at øge udbuddet af serviceydelser på tværs af EU-landenes grænser. Samlet set kan de mulige konsekvenser af servicedirektivet således kun vurderes i sammenhæng med betydningen af anden lovgivning og i forhold til generel økonomisk aktivitet.

Som del af det ovenstående udkæmpes der også et mere ideologisk slag om balancen mellem fri konkurrence og beskyttelsen af arbejdstagere, forbrugere og samfundet som helhed. Det er særligt på dette felt, at servicedirektivet bliver kompliceret, for hvordan kan man forudse konsekvenserne af noget, der ikke er trådt i kraft endnu?

Hvordan bliver servicedirektivet vedtaget

- Det er nødvendigt at skelne mellem de forskellige EU-institutioner for at få et overblik over den måde servicedirektivet bliver behandlet som et lovgivningsmæssigt forslag.
 - Kommissionen skriver det oprindelige forslag
 - EU-parlamentet laver ændringsforslag til dette forslag
 - Rådet (bestående af landenes regeringer) tager den afgørende beslutning, men skal tage højde for EU-parlamentets ændringsforslag
 - EF-domstolen kan senere være med til at fortolke den vedtagne lovgivning gennem domme
- I den nedenstående oversigt er der et overblik over de vigtigste datoer og årstal i servicedirektivets udvikling.

Vigtige datoer i udviklingen af et Indre Marked for tjenester

1986	EF-pakken, der indeholder planerne for oprettelse af Det Indre Marked vedtages ved en vejledende folkeafstemning i Danmark 27. februar.
1987	Den Europæiske Fælles Akt (EF-pakken) træder i kraft 1. juli.
1993	Inden 1. januar skal Det Indre Marked efter planen være oprettet, men der mangler implementering af reglerne i alle EU-lande i større eller mindre grad. Der opstår således ikke et rendyrket Indre Marked for tjenesteydelser som forventet.
2002	Kommissionen fremlægger en rapport med "Status over det indre marked for tjenester" – kan ses som det forberedende arbejde til servicedirektivet KOM(2002)441.
2004	Kommissionen fremlægger dets første udkast til servicedirektiv – KOM(2004)002 i januar.
2006	EU-parlamentet vedtager efter udvalgsbehandlinger dets betænkning om servicedirektivet 16. februar med 394 stemmer for, 215 imod (deriblandt Ole Krarup) og 33, der undlader.
2006	Det Europæiske Råd accepterer i bred udstrækning Parlamentets holdning til servicedirektivet på dets møde 23.-24. marts.
2006	Kommissionen fremlægger dets reviderede forslag til servicedirektiv 4. april.
2006	Rådet fastlægger dets fælles holdning og forslaget sendes til andenbehandling
2007	i EU-parlamentet, da Kommissionen ikke har accepteret alle Parlamentets ændringsforslag. I Danmark foregår der hastebehandling af det reviderede forslag.

Lidt mere detaljeret har forløbet været følgende:

- Kommissionens oprindelige forslag KOM(2004)002 indeholder først en *begrundelse*. Herefter er der 73 *betragtninger*, der giver den nødvendige baggrund for de 47 *artikler*, der udgør forslaget's lov-mæssige del. Forslaget blev præsenteret af daværende kommissær for Det Indre Mar-ked, Frits Bolkestein.
- EU-parlamentet vælger en særlig måde at udvalgsbehandle Kommissionens forslag. Indre Marked-udvalget er hovedansvarlig mens Beskæftigelsesudvalget kan bestemme de dele, der hører ind under deres område. Hovedparten af de resterende udvalg i Parlamentet udtaler sig til hovedbetænkningen, f.eks. økonomiudvalget og kvindesudvalget.
 - Udvalsbehandlingerne foregår i 2004 og 2005.
- De politiske grupper eller grupperinger bestående af mindst 37 parlamentsmedlemmer foreslår 401 ændringsforslag til den samlede betænkning, der færdigfor-handles i Strasbourg i februar 2006.
 - Ved afstemningen den 16. februar stemmer 394 for, 215 imod og 33 undlader. 220 af de foreslåede ændringsforslag bliver vedtaget.
- Det Europæiske Rådsmøde i Bruxelles 23.-24. marts 2006 under ledelse af det østrigske formandskab skriver i dets konklusioner "*Det Europæiske Råd hilser Europa-Parlamentets afstemning velkommen og ser frem til Kommissionens ændrede forslag. Det Europæiske Råd noterer sig, at Kommissionen agter i vid ud-*

strækning at basere det ændrede forslag på resultatet af Europa-Parlamentets førstebehandling, og udtrykker håb om, at institutionerne hurtigt vil kunne afslutte lovgivningsprocessen".

- Kommissionen fremlægger dets reviderede forslag til servicedirektiv den 4. april 2006 KOM(2006)160. Dokumentet på 82 sider forklarer først Kommissionens holdning til Parlamentets ændringsforslag. Herefter følger en sammenskrivning af betragtningerne og hvordan de ville komme til at se ud, hvis Kommissionens holdning blev godkendt af Parlamentet i andenbehandlingen og af Rådet. Ændringerne af de enkelte artikler følger hernæst og til slut er der en finansiell oversigt.
- Rådet fremlægger en fælles holdning og herefter kan Parlamentet starte andenbehandlingen. I andenbehandlingen er det ikke muligt at fremsætte helt nye ændringsforslag og der stemmes ikke om det samlede forslag. Desuden skal disse ændringsforslag vedtages med absolut flertal, dvs. 367 stemmer for (der er 732 EU-parlamentarikere). Hvis Rådet kan acceptere disse er det muligt endeligt at vedtage servicedirektivet. Hvis ikke er det muligt at forslaget skal igennem tredjebehandlingen, den såkaldte forligsprocedure.

Den politiske kamp om servicedirektivet i EU-systemet

Både i Rådet og Parlamentet har der været forskellige holdninger til servicedirektivet. Nye EU-lande har været for en større liberalisering, mens lande som bl.a. Frankrig og Danmark har været mere interesserede i et mere "udvandet" forslag.

- I Parlamentet stod Ole Krarup fra Folkebevægelsens delegation i GUE/NGL som medunderskriver på ændringsforslag til forkastelse af hele parlamentets forslag, en række undtagelser samt at bestemmelseslandsprincippet skulle gælde.
- Socialdemokraterne fremstillede resultatet som en stor sejr for "det sociale Europa"
- De konservative-liberale kræfter valgte i stort omfang at stemme for direktivet, selv om der var udmeldinger om "øget bureaukrati" og "protektionisme", hvilket ville medføre at direktivet ikke ville opnå den ønskede virkning på vækst og beskæftigelse.

Hvad indeholder servicedirektivet

● Et EU-direktivs lovmæssige del er angivet i artikler. Der er 47 artikler i servicedirektivet, men der er stor forskel på vigtigheden af disse, f.eks. er artikel 16 den mest omdiskuterede. I de såkaldte betragtninger, der ligger før selve artiklerne, er der uddybende kommentarer og det hjælper med at fortolke det reelle indhold i artiklerne. I den nedenstående gennemgang refereres der ofte enten til betragtninger og artikler, så for at få det fulde udbytte er det anbefalelsesværdigt at have en kopi af forslaget.

Grundprincip om lettere adgang for serviceydere

Parlamentet og Kommissionen giver begge udtryk for en fundamental enighed i principperne om Det Indre Marked. Det indebærer, at der i princippet bør være fri bevægelighed

for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. Netop barriererne i Det Indre Marked har været med til at gøre det svært for servicevirksomhederne at operere på tværs af grænserne (betragtning 2). Det er den grundlæggende fjernelse af disse forhindringer, som direktivet sigter på at opnå. Parlamentet går ikke så langt som Kommissionens oprindelige "oprindelseslandsprincip" (artikel 16 i KOM(2004)002), men selv om Parlamentet vedtog en række andre målsætninger, herunder at EU som sådan skal fremme en "afbalanceret og bæredygtig" økonomisk udvikling og "et højt socialt beskyttelsesniveau" (betragtning 1), så er der ingen grund til at tro, at det er her man ønsker vægten skal ligge. Havde det været tilfældet var der fremsat forslag om at indføre et "bestemmelseslandsprincip", men det blev forkastet.

Mellem oprindelses- og bestemmelseslandsprincippet

I forhold til Kommissionens oprindelige forslag er der nu tale om lidt af en blanding. I udgangspunktet kan man sige, at udenlandske servicevirksomheder nu i mindre grad må udsættes for krav fra det land, hvor tjenesteydelsen udføres. Der må bl.a. ikke stilles krav om certificering og hvor virksomheden skal holde til. Hvis virksomheden er retmæssigt etableret i en anden medlemsstat, så er det tilstrækkeligt til at opnå retten til at udføre opgaver i andre lande. Landene skal desuden samarbejde for at gøre det nemmere for virksomheder at etablere sig og fungere i andre lande.

Denne "frihed" skulle naturligvis gerne forstås som "frihed under ansvar" af de relevante virksomheder. Det er fra starten en ganske omfattende problematik pga. de konkurrencevilkår som virksomheder generelt opererer under. Lønningsniveauet er ofte en afgørende parameter for udenlandske virksomheder, der ønsker at etablere sig på nye markeder. I modsætning til deres konkurrenter – ofte eksisterende nationale virksomheder – vil der ofte være yderligere udgifter i forbindelse med selve det at udføre arbejdet i udlandet. Det kan f.eks. være hjemrejser og boligomkostninger. Derfor kan det godt virke lokkende, at sænke lønniveauet for fortsat at kunne være konkurrencedygtig.

Kommissionen bekræfter i dets reviderede forslag, at direktivet ikke skal have følger for arbejdsretten (artikel 1, stk. 6). Minimumslønninger, arbejdsmiljø og ferieregler i det land arbejdet udføres, skal overholdes.

Disse regler findes i et vist omfang i udstationeringsdirektivet. I forbindelse med Danmarks indarbejdelse af udstationeringsdirektivets bestemmelser blev der givet afkald på indførelse af minimumsløn via lovgivning fordi løn aftales via overenskomsterne. I stedet er det nu den såkaldte Østaf-tale, der gør at der stilles krav om overenskomstmæssig løn til folk med arbejdstilladelse fra de 10 nye EU-lande.

Sager fra f.eks. bygningsindustrien viser, at disse regler ikke nødvendigvis forhindrer løndumping og andre problemer med kollektive overenskomster. Åbningen af servicemarkederne vil derfor også have en række negative effekter, der kun tales om i langt mindre grad.

Derimod står det klart, at servicedirektivet på mange måder er endt med at blive et kompromis, der lægger sig midt imellem oprindelses- og bestemmelseslandsprincippet. Den optimale beskyttelse af den danske arbejdsmarkedsmodel sikres ikke tilnærmelsesvis gennem et bestemmelseslandsprincip. Men omvendt er servicemarkederne ikke åbnet så kraftigt, at det nu vil være udenfor medlemslandenes kontrol.

Denne vægtning kan ses ved at princippet om "Oprindelseslandsprincippet" ændres til "Fri udveksling af tjenesteydelser" (artikel 16). Oprindeligt var det f.eks. hensigten at kontrollen med virksomheder kun skulle være oprindelseslandets ansvar (Kommissionens oprindelige forslag artikel 16, stk. 2), mens modtagerlandet kun i et vist omfang kunne foretage kontrol af udstationerede arbejdstagere (Kommissionens oprindelige forslag artikel 24, se også artikel 34ff).

Begrænsninger med henvisning til arbejdsret, den offentlige orden, miljø m.m.

Grunden til, at særlig socialdemokrater og fagforeninger har udtrykt tilfredshed, skyldes medlemsstaternes mulighed for at begrænse virkningerne af direktivet. Udover den føromtalte arbejdsret (herunder arbejdsforhold, kollektive overenskomster og strejkeret – artikel 1, stk. 7) er der mulighed for medlemsstaterne at fastsætte *“krav vedrørende udøvelsen af en servicevirksomhed, når de er begrundet i et hensyn til almindelige retsprincipper, den offentlige sikkerhed, miljøet eller befolkningens sundhed”*.(artikel 16, stk. 2).

Tilhængere af et mere frit servicemarked har set dette som en åbning for protektionisme fra medlemsstaternes side, fordi de vil kunne henvise til disse noget vage formuleringer (se f.eks. artikel 27, stk. 1 – ændringsforslag 187). Kun tiden vil vise, hvordan reglerne vil blive fortolket og brugt i praksis.

Det kan nævnes, at der i forhandlingerne også skete en udvanding af, hvad der skulle udgøre en "begrænsning". Det kompromis, som EU-parlamentets socialdemokrater og konservative-liberale indgik forud for afstemningen den 16. februar 2006 indeholdt oprindeligt henvisninger til "socialpolitik" og "beskyttelse af forbrugerne". Det ville have betydet at de nationale myndigheder også kunne have henvist til dette, hvis der var tvivl om en virksomheds ageren. Men i fjerde revision af ændringsforslag 293 blev henvisningerne taget ud. I debatten forud for afstemningen blev dette kraftigt kritiseret af

den grønne og venstrefløjsgruppen (Ole Krarups gruppe), men forsøg på at få disse ord med igen blev forkastet.

Det kan med rette påpeges, at denne "mellemting" eller kompromis ikke er en særlig præcis eller let-forståelig forklaring af, hvad der nu er tilbage. Parlamentets debat viste også tydeligt, at der er forskellige politiske fortolkninger af, hvor vægten vil komme til at ligge i praksis. Socialdemokraterne forestillede sig mere social beskyttelse, mens de konservative og liberale grupper troede på mere gavnlig konkurrence.

Desuden er det interessant, at da Kommissionen fremlagde dets nye forslag, udtrykte de tilfredshed med Parlamentets resultat, hvilket forekommer underligt i forhold til ambitionsniveauet i det oprindelige Kommissionsforslag.

Det Europæiske Råd "hilste" også forslaget velkommen, selv om medierne har redegjort for, at der var intern uenighed om, hvor langt direktivet skulle gå.

EF-domstolens mulige fortolkningsrolle

● Uklarheden om fortolkningen af service-direktivet kan give EF-domstolen overarbejde. Det bliver i høj grad op til den at vurdere, hvorvidt udenlandske serviceydere er blevet behandlet i modstrid med servicedirektivets bestemmelser eller ej.

F.eks. kan EF-domstolen komme til at afgøre om medlemslande uretmæssigt har holdt tjenesteyderne fra at udføre deres hverv med henvisning til f.eks. den "offentlige sikkerhed" eller "beskyttelse af miljøet". Generelt lægger EU og EF-domstolen stor vægt på principperne om "ikke-diskrimination" (artikel 10) og at der ikke tages for drastiske tiltag for at opnå et givent mål (proportionalitet). Der er således et pænt potentiale for konflikt mellem de forskellige principper.

En sådan udvikling vil være u hensigtsmæssig af flere årsager. Det vil først og fremmest skabe en retlig usikkerhed, der vil øge den generelle risiko for servicevirksomhederne. Det kan gøre dem mere forsigtige med at foretage investeringer i udlandet. Trods de mulige ulemper og risikoen for social dumping skal man ikke overse, at på tilsvarende vis som med grænseoverskridende varehandel, kan handel med tjenesteydelser nemlig have visse fordele, bl.a. for forbrugere.

Sager ved EF-domstolen vil desuden være meget tids- og ressourcekrævende. F.eks. tager en sag i gennemsnit 20 måneder (og det er en nedgang fra 25 måneder for bare nogle år siden) og mindre virksomheder vil tvivlsomt have økonomisk mulighed for at påtage sig sager uden hjælp fra f.eks. brancheorganisationer. Men det var til gengæld

aldrig meningen, at EF-domstolen skulle bruges til reelt at fortolke et direktiv gennem adskillige sager, men derimod at forholde sig til uforudsigelige særtilfælde. Det burde også fortsat være politikernes opgave at sætte retningslinierne for samfundets udvikling, ikke EF-domstolen.

Undtagelser for serviceområder

I EU udgør servicesektoren $\frac{3}{4}$ af det samlede bruttonationalprodukt. Det er derfor en enorm sektor, der spænder lige fra sundhedspleje til frisørarbejde, men også offentlige serviceydelser.

Derfor er undtagelserne fra direktivets "Anvendelsesområde", som angivet i artikel 2 eller "Generelle undtagelser" i artikel 17 blevet diskuteret meget, fordi der er store interesser på spil. Det skal bemærkes, at artikel 17 ikke angiver generelle undtagelser, men blot at artikel 16 ikke skal gælde på disse områder.

Undtagelser i artikel 2 – direktivets anvendelsesområde efter Parlamentets vedtagelse

- stk. 2, litra a tjenesteydelser af almen interesse som defineret af medlemsstaterne
- stk. 2, litra a bank-, kredit- eller forsikringsvirksomhed m.m.
- stk. 2, litra b elektroniske kommunikationstjenester
- stk. 2, litra c transporttjenester, herunder bytransport, hyrevogns- og ambulancekørsel
- stk. 2, litra ca havnetjenester (dvs. havnedirektivet blev ikke indført ad bagvejen)
- stk. 2, litra cb vikarbureauer
- stk. 2, litra cc juridiske tjenesteydelser (Kommissionen foreslår at disse reguleres på anden vis, så punktet tages ud)
- stk. 2, litra cd sundhedspleje .. uanset hvordan denne tilrettelægges .. , og om den er offentlig eller privat
- stk. 2, litra ce audiovisuelle tjenesteydelser .. herunder radioudsendelser og biografvirksomhed
- stk. 2, litra cf spilleaktiviteter og -tjenester
- stk. 2, litra cg erhverv eller virksomhed .. forbundet med udøvelse af offentlig myndighed .. notarvirksomhed
- stk. 2, litra ch sociale tjenesteydelser, såsom socialt boligbyggeri, børnepasning og familierelaterede tjen.
- stk. 2, litra ci sikkerhedstjenester

Undtagelser i artikel 17 – Generelle undtagelser ifølge Parlamentets betænkning

- stk. 1 tjenesteydelser af almen *økonomisk* interesse
 - a) posttjenester – se direktiv 97/67/EF
 - b) elektricitet (transmission, distribution og forsyning) – se direktiv 2003/54/EF
 - c) gas (transport, distribution, forsyning og oplagring) – se direktiv 2003/55/EF
 - d) vanddistribution og -forsyning samt spildevandsrensning
 - e) affaldsbehandling
- stk. 5 områder, der er dækket af udstationeringsdirektivet 96/71/EF
- stk. 7 retslig inkasso
- stk. 8 erhvervsmæssige kvalifikationer
- stk. 20 alle internationale privatretlige bestemmelser .. herunder kontraktformer

Oversigterne på modstående side er *ikke* fyldestgørende og omhandler ikke kun serviceydelser, men også regler for tredje-landsstatsborgere, vandrende arbejdstagere m.m.

De to oversigter er med til at fuldbyrde indtrykket af, at der ikke er tale om et direktiv, som det er nemt at få overblik over. Der er mange undtagelser for en lang række serviceområder.

Forståelse af undtagelserne kræver desuden indsigt i en række andre EU-regler. De ovenstående undtagelser, bl.a. posttjenester er f.eks. dækket af særskilte direktiver, som angivet i oversigten. Dette ligger desuden i forlængelse af en hel særskilt diskussion om forskellen mellem offentlige tjenesteydelser af almen interesse og af almen økonomisk interesse.

Oversigten kan også give indtrykket af, at f.eks. spilletjenester så er "fredet", fordi de fremstår som undtagelser. Men det er ikke tilfældet. Kommissionen er bl.a. ved at undersøge de danske tipsregler for at se om de er i overensstemmelse med EU-reglerne.

Samlet set er der tale om et område i stor udvikling, og det må forventes, at Kommissionen også efter servicedirektivets vedtagelse, vil foreslå særlovgivning for forskellige områder, der ser ud til at være undtaget. Finansielle tjenesteydelser er et eksempel på særskilt lovgivning, der allerede findes. Pengetransport og sikkerhedstjenester kan hurtigt også komme i Kommissionens kikkert. Særskilte regler for bl.a. apoteker og uddannelse kan også forventes.

Administrativ forenkling

Artikel 5-15 omhandler en række administrative forenklinger, der er af mere praktisk/teknisk art. Selv om modtagerlandet kan fastlægge en række krav forpligter medlemsstaterne sig til at lette den administrative byrde, f.eks. skal dokumenter godkendt i hjemlandet anerkendes af modtagerlandet (artikel 5, stk. 2). Det er blot et af flere eksempler, men viser at hensigten med at åbne for mere konkurrence kan ske på bekostning af krav og kontrol (se også artikel 16). Hvorvidt der opnås en passende balance er for tidligt at sige noget om, men vil også blive underlagt almindelig politisk fortolkning.

Perspektiverne i servicedirektivet

● Ser man på mediernes dækning af servicedirektivet og hovedparten af danske politikeres udtalelser, kan man få det indtryk, at den værste fare nu er over. Selv den store fagforeningsdemonstration, der blev afholdt i Strasbourg i forbindelse med afstemningen i februar 2006, blev pludselig mere lavmælt i kravet om forkastelse af hele forslaget efter der blev indgået et kompromis mellem socialdemokrater og konservative-liberale.

Det er ikke til at vurdere om Kommissionen havde en "tre skridt frem og to skridt tilbage"-strategi fra starten, men en ny udvikling er nu på vej til at blive sat på skinner. Man skal ikke overse, at servicedirektivet fortsat opretholder retten til at udøve servicevirksomhed i udlandet for hovedparten af alle servicebrancher – uden at det helt klart fremgår at bestemmelseslandets regler til hver en tid skal overholdes.

Det er undtagelserne for forskellige serviceområder og oprindelseslandsprincippet, der har fået al opmærksomheden, men den stille revolution kan godt vise sig mere betydningsfuld i praksis. Det er den daglige økonomiske aktivitet på tværs af grænserne, der kommer til at vise det samlede billede. Men som nævnt kommer EF-domstolen sandsynligvis også til at spille en afgørende rolle.

Vaxholm-sagen

Muligheden for at EF-domstolen vil komme til at dømme utvetydigt til fordel for den fri bevægelighed for tjenesteydelser, behøver dog ikke vente til servicedirektivet er endeligt vedtaget. Vaxholm-sagen er på mange li-

ge så betydningsfuld, specielt fra et nordisk perspektiv.

I denne sag ønsker den svenske arbejdsdomstol at få klarhed over, om det er i overensstemmelse med EF-retten at foretage "kollektive kampskridt", som det skete via blokaden overfor det lettiske firma Laval un Partneri Ltd. Firmaet var ved at renovere en skole i Sverige, men benyttede underbetalte arbejdere i forhold til svenske standarder.

Sagen drejer sig i højere grad om udstationeringsdirektivet, men er vigtig fordi det "forkerte svar" fra EF-domstolen kan sætte et afgørende spørgsmålstegn ved arbejdsmarkedsmodellerne i Norden.

Det lettiske firma lagde sag an ved den svenske arbejdsdomstol fordi det mente, at de faglige aktioner var imod principperne om den fri bevægelighed. De svenske fagorganisationer mener ikke, at det er tilfældet og den danske regering har i et brev til EF-domstolen erklæret sig enige i denne opfattelse. Brevet indeholder også et ualmindeligt klart forsvar af den danske arbejdsmarkedsmodel.

Men såfremt EF-domstolen ikke giver de nordiske regeringer og arbejdsmarkedets parter medhold, så opstår der pludselig en helt ny situation. I det tilfælde vil servicedirektivets erklæringer om respekt for kollektive aftaler f.eks. være uden betydning. EF-domme har nemlig stor betydning for den praktiske fortolkning og kan således tilsidesætte mere politiske erklæringer. Derfor ventes udfaldet af denne sag med stor spænding, fordi den kan få vidtrækkende følger. Det er i debatten sågar blevet nævnt, at fortsat svensk og dansk medlemskab af

EU kan være på spil, hvis EF-domstolen dømmer imod den nordiske arbejdsmarkedsmodel.

Østtaftalen

Den danske Østtaftale er på mange måder en udfordring af EUs principper. I en overgangsperiode fastlægger den en række begrænsninger for arbejdere fra de 10 nye EU-lande, herunder at de skal have arbejdstilladelse og aflønnes i henhold til gældende overenskomst. Det er politisk accepteret som del af forudsætningerne for østudvidelsen, men det strider grundlæggende med EU-retten at sætte den slags restriktioner op for EU-borgere. Den fri bevægelighed skulle i princippet have sikret, at alle har ret til at tage arbejde i alle andre EU-lande med tilhørende rettigheder (f.eks. som angivet i forordning 1408/71 om vandrende arbejdstagere).

Af samme grund er der da også generelt tale om en overgangsperiode på maksimalt syv år, med løbende revisioner, så spørgsmålet er hvad der vil ske herefter. I sammenhæng med servicedirektivet kan man forvente, at EU fra centralt hold vil fortsætte presset for at EU-retten skal være fuldt gældende. Det kan betyde, at den begrænsende effekt af både Østtaftalen og servicedirektivet langsomt udvandes.

Den store udfordring ligger således hos fagforeningerne, der vil være i frontlinien for at sikre, at udenlandske serviceudbydere indgår overenskomsttaftaler og overholder dem. Den foreløbige vurdering af Østtaftalen er blandet. Beskæftigelsesministeriet siger på den ene side, at antallet af givne arbejdstilladelser er meget begrænset, mens der på den anden side løbende er historier om illegal og underbetalt arbejdskraft.

Afsluttende bemærkninger

● Servicedirektivet havde i dets oprindelige form potentialet til at udgøre en mindre revolution i EU-sammenhæng. Efter det franske nej til EU-forfatningen er der muligvis sket et skifte i retning af, at EU vil satse mere på mellemløsninger for ikke at risikere for stor modstand. Men det er samtidig klart, at EU-systemets generelle virkemåde

og regelsæt allerede ruller i en særlig retning. EF-domstolen kan være med til at cementere den udvikling. Derfor er det alt for tidligt, at afskrive mulighederne for at tingene kan udvikle sig i en temmelig uheldig retning set fra et dansk arbejdsmarkedsmodel-perspektiv.

Ordforklaringer og definitioner

Den følgende ordliste forklarer en række begreber og navne, der benyttes i forbindelse med servicedirektivet. I selve servicedirektivet findes der i artikel 4 også "autoriserede" definitioner.

– *Artikel 251 EF*: Bestemmelsen om fælles beslutningsprocedure i EF-traktaten.

– *Bestemmelseslandsprincip*: Det er hjemlandets regler, der skal gælde for udenlandske servicevirksomheder når de udfører opgaver i det aktuelle land. Ikke de regler, der gælder det sted, hvor serviceyderen er registreret som virksomhed.

– *Betænkning*: En "rapport" fra Parlamentet, der som regel tager udgangspunkt i et kommissionsforslag.

– *Bolkestein, Frits*: Servicedirektivet omtales af og til som Bolkestein-direktivet efter den tidligere kommissær for Det Indre Marked

– *Direktiv*: EU-retsakt, der skal implementeres i den nationale ret. I Danmark enten som en lov eller en bekendtgørelse. Direktivet fastsætter det mål, der skal opnås med givne retsakt og er bindende for medlemsstaterne. Disse skal herefter meddele, hvorledes direktivet er blevet omsat (implementeret) i den nationale lovgivning. Medlemsstaterne bestemmer altså selv midlerne.

– *Fælles beslutningsprocedure*: En procedure for at vedtage beslutninger på EU-niveau. Den giver Parlamentet mulighed for at ændre og blokere Kommissionens forslag – disse rettelser skal dog godkendes af Rådet. Hvis ikke skal der indgås et forlig eller forslaget kan falde.

– *Gebhardt, Evelyne (tysk socialdemokrat-PSE)*: Hovedordfører fra Indre Marked-udvalget på Parlamentets betænkning.

– *IMCO*: Udvalget om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse.

– *KOM(200x)xxx*: Dokumentreference benyttet af Kommissionen. Indeholder ofte et forslag til direktiv eller forordning

– *Navneopråb*: Når Parlamentet stemmer kan der bedes om at få registreret gennem elektronisk afstemning, hvordan de enkelte medlemmer har stemt

– *Kvikskranke*: Artikel 6 angiver en administrativ forenkling, hvor de kompetente myndigheder forventes at oprette en kvikskranke for nemmere at kunne håndtere det relevante papirarbejde i forbindelse med registrering m.m. af serviceyderens virksomhed.

– *Lissabon-processen/strategien*: Det Europæiske Råd vedtog i Lissabon i 2000 et program for at gøre EU til den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden inden år 2010. Midtvejsopgørelser har angivet, at EU er et pænt stykke fra målet

– *"Offentlige tjenesteforpligtelser" (artikel 4, nr. 1 a)*: "Specifikke krav, som de offentlige myndigheder pålægger tjenesteudbyderen for at sikre, at bestemte målsætninger af almen interesse opfyldes".

– *Oprindelseslandsprincippet*: Princip om at det er hjemlandets regler, der skal gælde for servicevirksomheder, der udfører opgaver i udlandet. Ikke de regler, der gælder det sted, hvor opgaverne udføres

– *Plenar*: Samling af alle 732 parlamentarikere i Strasbourg eller Bruxelles. Eneste steder at parlamentarikerne er i stand til at vedtage endelige beslutninger.

– *PPE*: Den konservative/kristendemokratiske og største gruppe i Parlamentet med 264 medlemmer.

– *PSE*: Den socialdemokratiske og næststørste gruppe i Parlamentet med 200 medlemmer. Poul Nyrup Rasmussen er ikke formand for denne gruppe, men derimod for det europæiske politiske parti af socialdemokrater.

– *Skyggeordførere*: I en udvalgsbehandling udpeges en ordfører for betænkningen, mens de øvrige politiske grupper som regel udpeger en skyggeordfører, der vil følge sagen for deres respektive gruppe. Malcolm Harbour (PPE) var f.eks. skyggeordfører i IMCO.

– *SMV*: Små- og Mellemstore Virksomheder, omtales i Danmark ofte som MMV, Mindre- og Mellemstore virksomheder

– *“Tjenesteydelser af almen økonomisk interesse” (artikel 4, nr. 1 b)*: “tjenesteydelser, som medlemsstaten betegner som sådanne, og som er underlagt særlige offentlige tjenesteforpligtelser, som den pågældende medlemsstat har pålagt tjenesteyderen for at sikre, at visse mål af offentlig interesse opfyldes”. Økonomisk forstås ofte som ydelser, der i princippet kan drives profitabelt og muligvis af private virksomheder, f.eks. elektricitetsforsyning og posttjenester i modsætning til f.eks. uddannelse og sygehusvæsen, der i velfærdsstater traditionelt opfattes som

“tjenesteydelser af almen interesse”.

– *Van Lancker, Anne (belgisk socialdemokrat-PSE)*: Ordfører fra Beskæftigelsesudvalget på de dele af servicedirektivet, der lå under Beskæftigelsesudvalgets kompetence.

– *Ændringsforslag (ÆF)*: Parlamentets behandling af Kommissionens forslag går primært på at lave ændringsforslag, der ændrer den oprindelige tekst. IMCO vedtog 213 ændringsforslag og derudover kan der komme ændringsforslag fra de politiske grupper eller grupper af mindst 37 medlemmer.

Yderligere oplysninger

Denne pjeces har fokuseret på EU-perspektivet. For interesserede, der ønsker at vide mere om særligt den danske debat kan der henvises til

3F – www.3f.dk

EU-fagligt Netværk – www.eufagligt.dk

Folketinget – www.ft.dk

Folketingets EU-oplysning – www.euo.dk

Forbundet Træ-Industri-Byg – www.tib.dk

NyAgenda – www.nyagenda.dk

Udgiver: Folkebevægelsen mod EUs delegation i GUE/NGL
(Den Europæiske Venstrefløjs Fællesgruppe/Nordisk Grønne Venstre),
EU-parlamentet, ASP 07F343, Rue Wiertz, B-1047 Bruxelles
Tlf.: 0032 2 284 5152. Fax: 0032 2 284 9152. fb-gue@folkebevaegelsen.dk

Layout: Karen Hedegaard

Foto: Paul-Emile Dupret, Demonstration mod servicedirektivet i Strasbourg februar 2006

Tryk: Mediefabrikken

● Servicedirektivet rammer et kerneområde i den danske EU-debat.

Er det muligt at opretholde den danske og nordiske arbejdsmarkeds- og velfærdsmodel, når der skal tages hensyn til EUs Indre Marked og den frie bevægelighed for tjenesteydelser, arbejdstagere og virksomheder?

Svaret er endnu ikke et entydigt ja eller nej, men i disse år er der er lagt op til væsentlige opgør om, hvor grænserne skal gå.

● Denne pjeces ser på den proces, som servicedirektivet har været igennem, fra det oprindelige forslag i 2004 til fremlæggelsen af Kommissionens reviderede forslag i april 2006. Østaftalen, Vaxholmsagen og den danske regerings umiddelbare støtte til den nordiske arbejdsmarkedsmodel omhandles ligeledes.

Pjecen vil give læseren mulighed for at vurdere, om EU fundamentalt set er ved at udfordre den danske arbejdsmarkedsmodel.